Зірка Голлівуду відновить синагогу свого дідуся в угорському містечку

Будівля синагоги міста Матесалька

Дворазова володарка «Золотого глобуса» і премії BAFTA Джеймі Лі Кертіс — стовідсоткова американка. Її батько, знаменитий Тоні Кертіс (згадайте культову комедію «В джазі тільки дівчата») теж народився в США, але в родині вихідців зі Східної Європи. Дід Джеймі Еммануїл Шварц приїхав в Америку з крихітного угорського містечка Матесалька в 80 кілометрах від Дебрецена.

Перші євреї оселилися тут наприкінці XVIII століття, синагогу звели в 1857 році, а у 1888-му завдяки єврею Дьюлу Салкаї Матесалька стало першим містом Угорщини з електричним освітленням вулиць. До речі, у тому ж році електричні ліхтарі з'явилися в Нью-Йорку.

Розквіт міста багато в чому пов'язаний з економічною активністю євреїв, які становлять приблизно шосту частину населення. Перед війною тут налічувалося понад півтори тисячі юдеїв, в 1946-му повернулися приблизно 150 вижившихх у Голокості, але й цієї громади давно немає...

Зате є синагога, а через дорогу від неї — Меморіальний музей Тоні Кертіса, який має офіційно відкритися 26 червня. Попереднє ж відкриття вшанувала своєю присутністю дочка знаменитого актора — Джеймі Лі, яка перебувала в Угорщині на зйомках чергового фільму. У музеї представлені костюми з фільмів Тоні Кертіса, його нагороди й численні фотографії.

Тоні Кертіс, 1958

Джеймі Лі Кертіс (друга праворуч) у синагозі Матесальки

Музей точно не буде порожнім, чого не скажеш про будівлю синагоги, яке потребує ремонту. У зв'язку з цим актриса заявила, що допоможе мерії зібрати кошти для перетворення синагоги, де колись молився її дідусь, у суспільно-культурний центр.

Тоні Кертіс уперше відвідав Угорщину в 1985-му, і тоді ж побував у рідному місті батька. Актор фінансово допомагав зберегти будівлю синагоги Матесальки і відремонтувати Велику синагогу Будапешта на вулиці Дохань. Відтоді до своєї смерті у 2010 році Тоні ще кілька разів приїжджав у Матесальку.

Незважаючи на досить занедбаний стан 165-річної синагоги, тут збереглися численні розписи й декоративні елементи. Біля входу встановлено меморіальну дошку в пам'ять про місцевих євреїв — жертв Голокосту. На фасаді будівлі є також табличка з ім'ям Адольфа Цукора — засновника Paramount Pictures, який жив у Матесальці з 1881-го по 1885-й рік.

Констянтин Мельман